

Par jautājumiem, kas saistīti ar valsts kompensāciju cietušajiem

Publicēts: 28.06.2012.

Valsts bērnu tiesību aizsardzības inspekcijā 2012. gada 21. jūnijā saņemta Juridiskās palīdzības administrācijas vēstule Nr. 1-6.1.2012g/38, kurā lūgts informēt bāriņtiesas par jautājumiem, kas saistīti ar valsts kompensāciju cietušajiem.

INFORMĀCIJA PAR VALSTS KOMPENSĀCIJU CIETUŠAJIEM

Juridiskās palīdzības administrācija (turpmāk – administrācija) ir tieslietu ministra pakļautībā esoša tiešās pārvaldes iestāde, kuras viena no funkcijām ir valsts kompensāciju izmaksāšana noziedzīgos nodarījumos cietušajiem likumā „Par valsts kompensāciju cietušajiem” (turpmāk – likums) noteiktajos gadījumos. Saskaņā ar likumu un Ministru kabineta 2005.gada 15.novembra noteikumiem Nr.869 „Juridiskās palīdzības administrācijas nolikums” viens no administrācijas darbības virzieniem ir likumā noteiktajos gadījumos izmaksāt valsts kompensāciju tišos noziedzīgos nodarījumos cietušajiem.

Izvērtējot administrācijā saņemtos valsts kompensācijas pieprasījumus un tiem pievienotos dokumentos, ir konstatēti gadījumi, kad bāriņtiesas, īstenojot bērna vai citas rīcībnespējīgas personas personiskās un mantiskās intereses un tiesības, pieprasa valsts kompensāciju novēloti, neievērojot likuma 9.pantā noteikto valsts kompensācijas pieprasījuma iesniegšanas termiņu - vienu gadu pēc dienas, kad persona atzīta par cietušo.

Saskaņā ar likuma 1.pantu fiziskajai personai, kura Kriminālprocesa likumā noteiktajā kārtībā ir atzīta par cietušo, ir tiesības saņemt valsts kompensāciju par tiša noziedzīga nodarījuma rezultātā radīto morālo aizskārumu, fiziskajām ciešanām vai mantisko zaudējumu, ja noziedzīgā nodarījuma rezultātā iestājusies personas nāve vai cietušajam nodarīti smagi, vidēja smaguma miesas bojājumi, aizskarta personas dzimumneaizskaramība vai cietušais inficēts ar cilvēka imūndeficīta vīrusu, B vai C hepatītu. Atbilstoši likuma 3.panta pirmajai daļai tiesības uz valsts kompensāciju ir cietušajam. Likuma 3.panta otrā daļa noteic, ka cietušajam ir tiesības uz valsts kompensāciju arī tad, ja noziedzīga nodarījuma izdarītājs vai viņa līdzdalībnieks nav noskaidrots vai viņš saskaņā ar Krimināllikumu nav saucams pie kriminālatbildības. Likums paredz valsts kompensācijas izmaksāšanu arī nepabeigtā kriminālprocesā un neuzliek cietušajam par pienākumu pirms valsts kompensācijas saņemšanas vērsties pret noziedzīgā nodarījuma izdarītāju, lai saņemtu noziedzīgā nodarījuma rezultātā radītā kaitējuma atlīdzību.

Valsts kompensācijas saņemšanai cietušais iesniedz administrācijai valsts kompensācijas pieprasījumu. Ja valsts kompensācijas pieprasīšanas brīdī kriminālprocesā nav pieņemts galīgais nolēmums, cietušais valsts kompensācijas pieprasījumam pievieno procesa virzītāja izziņu. Ja kriminālprocess ir pabeigts vai stājies spēkā procesa virzītāja lēmums par kriminālprocesa izbeigšanu personu nereabilitējošu apstākļu dēļ, cietušais valsts kompensācijas pieprasījumam pievieno spēkā stājušos galīgo procesa virzītāja nolēmumu. Ja tiesas spriedumā vai procesa virzītāja galīgajā nolēmumā cietušajam kriminālprocesuālajā vai civilprocesuālajā kārtībā noteiktais atlīdzinājums par noziedzīga nodarījuma rezultātā radīto kaitējumu nav izpildīts vai izpildīts nepilnīgi, procesa virzītāja galīgajam nolēmumam pievieno izpildu dokumenta kopiju.

Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 21.panta pirmās daļas 1.punktu administratīvi procesuālā rīcībspēja ir pilngadīgai rīcībnespējīgai fiziskajai personai. Minētā panta trešajā daļā noteikts, ka tās fiziskās personas procesuālās tiesības, kura sasniegusi vecumu no 15 līdz 18 gadiem, īsteno šīs personas likumiskais pārstāvis.

Atbilstoši Bāriņtiesu likuma 17.pantam bāriņtiesa aizstāv bērna vai citas rīcībnespējīgas personas personiskās un mantiskās intereses un tiesības. Minētā likuma 18.panta 6.punktā noteikts, ka bāriņtiesa, aizstāvot bērna personiskās intereses attiecībā ar vecākiem, aizbildņiem un citām personām, veic citus normatīvajos aktos noteiktos bērna personisko interešu aizsardzības pasākumus. Saskaņā ar Bāriņtiesu likuma 21.panta 9.punktu bāriņtiesa, aizstāvot bērna mantiskās intereses Civillikumā paredzētajos gadījumos, veic bērna mantisko tiesību aizsardzības pasākumus.

Pamatojoties uz Bāriņtiesu likuma 35.panta otro daļu, ilgstošas sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas institūcijā ievietota bērna aizbildņa pienākumus pilda šīs institūcijas vadītājs.

Pamatojoties uz iepriekš minēto, lai uzlabot un veicinātu bērnu tiesību un interešu aizsardzību, lūdzam bāriņtiesas ievērot likumā noteikto valsts kompensācijas pieprasījuma iesniegšanas termiņu, lai pienācīgi realizētu nepilngadīgā cietušā tiesības uz valsts kompensāciju.

Sadarbības uzlabošanai administrācija aicina bāriņtiesas izmantot šādas iespējas:

- administrācijas interneta mājas lapu www.jpa.gov.lv, kur pieejama informācija par valsts kompensāciju cietušajiem un izmaiņas normatīvajos aktos sadaļā „*Normatīvie akti*”. Papildus informējam, ka cietušajiem izsniedzamā bukleta par valsts kompensāciju cietušajiem elektroniskā versija atrodama sadaļas „*Publikācijas un statistika*” apakšsadaļā „*Informatīvie materiāli*”, cietušā valsts kompensācijas pieprasījuma veidlapa - sadaļā „*Pakalpojumi*”;

- informatīvos bukletus par valsts kompensāciju cietušajiem. Papildus informējam, ka cietušie konsultāciju par valsts kompensācijas pieprasīšanas kārtību bez maksas var saņemt administrācijā (apmeklētāju pieņemšanas laikā), kā arī zvanot uz tālruni 67514224 vai bezmaksas informatīvo tālruni 8001801;

- informatīvos seminārus par valsts kompensācijām cietušajiem. Lai pieteiktu informatīvo semināru bāriņtiesu pārstāvjiem, lūdzam pieteikumu nosūtīt uz administrācijas e-pastu: jpa@jpa.gov.lv, norādot bāriņtiesu pārstāvju interesējošos jautājumus, vēlamo datumu un laiku, norises vietu, kā arī semināra dalībnieku skaitu.

Par iepriekšminētajām iespējām un Jums interesējošiem jautājumiem lūdzam sazināties ar administrācijas Juridiskās nodaļas vadītāja vietnieci Iritu Korneti - Līvu (tālrunis: 67515285, e-pasts: irita.kornete@jpa.gov.lv).

<https://www.bti.gov.lv/lv/par-jautajumiem-kas-saistiti-ar-valsts-kompensaciju-cietusajiem>